

Die Brünner Straße

Eine Zeitreise in Bildern von Wien nach Brünn

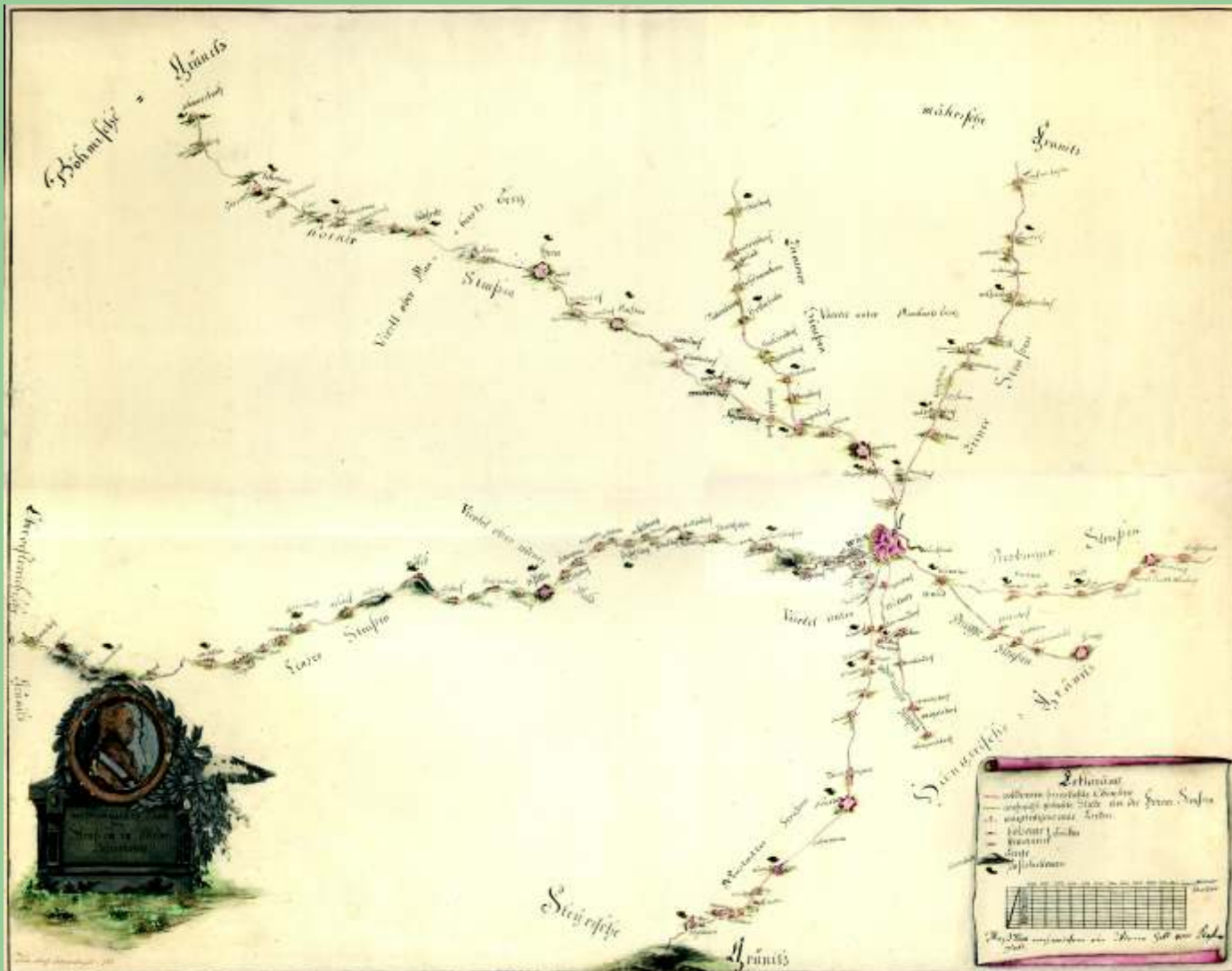
Schon vor zweitausend Jahren verband ein Handelsweg entlang der March Nord- und Südeuropa. Mit dem Landesausbau im Mittelalter verlagerte sich diese Route ins Weinviertel. Unter Kaiser Karl VI. wurde dieser Verkehrsweg schließlich, ab 1731, zur planmäßigen Post- und Kommerzialstraße ausgebaut. Die moderne Brünner Straße entstand. Sie verband Wien mit der mährischen Hauptstadt Brünn, die sich zu einer dynamischen Industrie-Metropole entwickeln sollte.

Die folgenden hundert Jahre waren die Hochzeit der Brünner Straße, die große Zeit der Postkutschen und der Einkehrgasthöfe. Kaiserliche Hoheiten reisten auf ihr und große Armeen wie die Napoleons. Mit dem Bau der Eisenbahnen im 19. Jahrhundert schwand ihre Bedeutung, aber immer noch wurde der Wein auf der Brünner Straße – der Brünnerstrassler eben – nach Wien und noch viel weiter geführt. Eine Reise mit dem Weinfuhrwerk in die Hauptstadt und zurück dauerte mehrere Tage.

Mit dem Siegeszug des Automobils im 20. Jahrhundert verkürzten die Reisezeiten sich dramatisch. Auf der Brünner Straße brachen unruhigere Zeiten an, auch in politischer Hinsicht. Aus der Landesgrenze zwischen Niederösterreich und Mähren wurde zunächst eine umstrittene Staatsgrenze. Nach dem Zweiten Weltkrieg brachte der Eisenerne Vorhang den internationalen Verkehr zwischen Nord und Süd fast völlig zum Erliegen. Der Brünner Straße blieb die Funktion einer Lebensader für das Weinviertel und für Südmähren, die das Land mit der jeweiligen Hauptstadt verband. Immerhin verkehrten seit Mitte der 1960er Jahre wieder Postbusse zwischen Wien und Brünn.

Das Ende des Eisernen Vorhangs 1989 hat die Brünner Straße wieder zum Leben erweckt. Doch mit dem zunehmenden Transitverkehr ist die Belastung der Anrainer wie der Reisenden enorm gestiegen. Nun soll der Ausbau zur Nordautobahn Hilfe bringen. Es ist der Beginn eines neuen Kapitels in der bewegten Geschichte der Brünner Straße – und der rechte Moment, um sich der vergangenen zu erinnern.

„Geometrischer Plan der Strassen in Nieder Oesterreich“ von Alois Groppenberger, 1785. Sehr gut erkennbar die fünf Post- und Kommerzialstraßen Karls VI.

Brn nská silnice

Historická procházka v obrazech z Vídn do Brna

Obchodní cesta podél řeky Moravy spojovala severní a jižní Evropu již před tisíci lety. Ve středověku byla společně s budováním země položena tato cesta do regionu Weinviertel. Po roce 1731, za vlády císaře Karla VI., byla dostavena tak, aby se z ní stala plánovaná poštovní a obchodní cesta. Vznikla současná brn nská silnice. Spojila Vídeň s Brnem, hlavním městem Moravy, které se rozvíjelo v dynamickou průmyslovou metropoli.

Následujících sto let bylo veselkou brn nské silnice, velkou dobou dostavníků a zájezdních hostinců. Cestovaly po ní císařské výsosty a velké armády, jako byla ta Napoleonova. Společně s stavbou železnice v 19. století její význam upadal, ale nadále bylo po brn nské silnici do Vídně a ještě mnohem dále rozváženo víno nesoucí právě její jméno – Brünnerstrassler. Jedna cesta do hlavního města a zpět trvala pivozem s vínem několik dní.

S vítězným nástupem automobilu ve 20. století se dramaticky zkrátily cestovní doby. Na brn nské silnici vypukly neklidné situace, také v politickém smyslu. Ze zemské hranice mezi Dolním Rakouskem a Moravou se nejprve stala sporná státní hranice. Železná opona mezi severem a jihem mezinárodní dopravu po druhé světové válce téměř vyadila z provozu. Brn nské silnici zůstala funkce tepny oživující regiony Weinviertel a Jižní Moravu a spojující venkov s vlastní metropolí. V polovině 60. let začaly mezi Vídní a Brnem alespoň opět jezdit autobusy hromadné dopravy.

Pád železné opony v roce 1989 probudil brn nskou silnici opět k životu.

S přibývajícím objemem tranzitní dopravy se ale zatížení místních obyvatel i cestujících enormně zvýšilo. Pomocí má nyní přestavba na severní dálnici. Je to začátek nové kapitoly příběhu brn nské silnice – a ten správný okamžik si tu minulou připomenout.

„Zeměpisná mapa silnic Dolního Rakouska“ Aloise Groppenbergera, 1785. Na mapě je velmi dobře patrných pět poštovních a obchodních cest Karla VI.

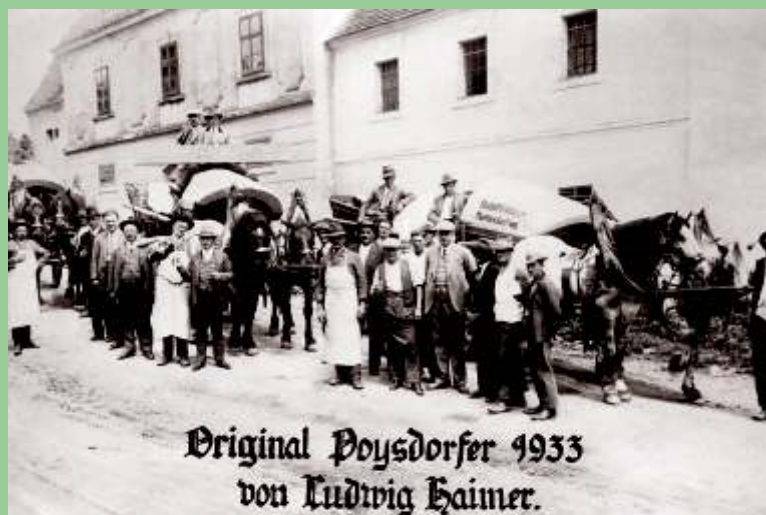

Die Brünner Straße zwischen Poysdorf und Drasenhofen in einer gemalten Ansicht von 1844. In der Bildmitte sind Poysbrunn und die Burg Falkenstein zu erkennen. Die schwarz-gelben Pfosten am Wegesrand weisen die Straße als Reichsstraße aus. Auf ihr sind ein rotbefrackter Postreiter und eine Bäuerin unterwegs.

Brn nská silnice mezi Poysdorfem a Drasenhofenem na malovaném pohledu z roku 1844. Ve středě je vidět Poysbrunn a hrad Falkenstein. Žluté a černé sloupky po stranách silnice ji vyznačují jako říšskou cestu. Po silnici jede poštovní jezdec v červené uniformě a putuje selka.

Drei typische Weinfuhrwerke, wie sie früher auf der Brünner Straße fuhren, bereit zur Abfahrt. Bevor es losgeht, wird noch ein Achterl verkostet. Die Aufnahme entstand 1933 am Huberberg in Poysdorf.

Typické povozy s vínem připravené k odjezdu tak, jak dříve po brn nské silnici jezdily. Povinná ochutnávka vína před odjezdem. Snímek vznikl v roce 1933 na Huberbergu v Poysdorfu.

Postkurs Wien-Brünn im Jahr 1750. Aus einer Kartenserie, die der Postbeamtenverein Wien um 1900 herausgegeben hat. Seit 1750 verkehrte zwischen Wien und Brünn wöchentlich eine „Diligence“ oder „Ordinari Post“. Dostavník Vídeň – Brno v roce 1750. Ze série pohledů vydaných kolem roku 1900 Spolkem poštovních úředníků města Vídně. Od roku 1750 jezdil každý týden mezi Vídní a Brnem „Diligence“ nebo „Ordinari Post“ (společný nebo řádný) poštovní v z.

Texte: Christian Jostmann, unter Mitarbeit von Lukáš Fasora, Layout: Ferdinand Altmann, Übersetzungen: Adéla Ráček Seidlová, gefördert von Viertelfestival Niederösterreich 2009, Weinviertel, Das Buch zur Ausstellung und weitere Information unter: www.edition-wh.at. Bildnachweis: F. Altmann; J. Augustin; Bezirksmuseum Floridsdorf; Stadtarchiv Brno; E. Eminger; E. Englisch; G. Flatischler; K. Heide; R. Hitter; H. Huysza; K. Kleibl; F. Lehner; H. Loibl; Mährisches Landesarchiv Brno, Bezirksarchiv Mikulov; Niederösterreichische Landesbibliothek, St. Pölten; E. Popp; Privatbesitz Wien; O. Semrad; R. Strobl; Weinstadt-Museum Poysdorf; R. Wurth

Texty: Christian Jostmann, za spolupráce Lukáše Fasory, Grafická úprava: Ferdinand Altmann, Překlad: Adéla Ráček Seidlová, podpořeno projektem Viertelfestival Niederösterreich 2009, Weinviertel, Publikace k výstavě a další informace najdete na: www.edition-wh.at. Obrazová dokumentace: F. Altmann; J. Augustin; Okresní muzeum Floridsdorf; Archiv města Brno; E. Eminger; E. Englisch; G. Flatischler; K. Heide; R. Hitter; H. Huysza; K. Kleibl; F. Lehner; H. Loibl; Moravský zemský archiv v Brně; Okresní archiv Mikulov; Dolnorakouská zemská knihovna, St. Pölten; E. Popp; soukromé vlastnictví Vídeň; O. Semrad; R. Strobl; Vínácké muzeum Poysdorf; R. Wurth

